

Nr 19.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om en översyn av gällande konkurslag.

Första lagutskottet har till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 33 i första kammaren av fru *Gärde Widemar* och nr 48 i andra kammaren av herr *Rylander*. I motionerna, vilka äro likalydande, hemställles, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en översyn av gällande konkurslag och framläggande för riksdagen av de förslag, vartill en sådan översyn må giva anledning».

Motionerna.

I motionerna framställas anmärkningar i skilda hänseenden mot gällande konkursbestämmelser. Motionärerna påtala för det första konkurslagens regler om förvaltningen av till konkurs avträdd egendom och göra gällande att dessa i praktiken visat sig i olika avseenden mindre lämpliga. Därvid hävda motionärerna, att systemet för handhavande av förvaltningen och kontrollen däröver, såvitt gäller mindre och medelstora konkurser, är alltför omständligt. Enligt motionärerna bör närmare undersökas huruvida en förenkling kan ske genom avskaffande av institutionen rättens ombudsman. Motionärerna tänka sig, att de åligganden som nu åvila rättens ombudsman därvid skulle kunna uppdelas på följande sätt. De formella bestyr som ombesörjas av rättens ombudsman skulle kunna delvis avskaffas, delvis överflyttas på konkursdomaren eller förvaltaren. Rättens ombudsmans kontrollerande funktioner borde i allt väsentligt kunna fullgöras av konkursdomaren, som därvid borde äga rätt att då så erfordrades anlita sakkunnigt biträde. Vad slutligen angår rättens ombudsman åvilande förvaltningsutgifter kan enligt motionärerna ifrågasättas, om ej dessa kunde överflyttas å en eller flera av borgenärerna utsedda förtroendemän, vilkas mening förvaltaren skulle vara skyldig att i vissa fall inhämta. Motionärerna mena, att ehuru den sålunda av dem skisserade förvaltningskontrollen knappast kunde medföra besparingar av betydelse i större konkurser, det dock, bl. a. för enhetlighetens skull, borde undersökas, om ej även i dessa konkurser förfarandet kunde gestaltas på samma sätt. Enligt motionärernas mening syntes nämligen det föreslagna systemet även i sådana konkurser kunna medföra fördelar framför den nuvarande ordningen.

Motionärerna göra vidare gällande, att det i åtskilliga konkurser framstår såsom redan på förhand uppenbart, att tillgångarna endast förslå till utdelning åt ett fåtal borgenärer. Det synes motionärerna oegentligt och

onödigt att i sådana fall igångsätta ett så omfattande konkursförfarande som konkurslagen förutsätter, utan det borde för sådana fall övervägas förenklingar i skilda hänseenden, exempelvis beträffande bevakningsförfarandet, vilket lämpligen kunde inskränkas till borgenärer med påräknelig utdelning. Motionärerna förutsätta, att därest en konkurs behandlas i en sådan förenklad form och det senare befinnes, att tillgångarna bli större än vad som ursprungligen antagits, en utvidgning av konkursförfarandet skall kunna komma till stånd.

I samband med den i motionerna äskade omläggningen av förvaltningskontrollen föreslå motionärerna, att det ålägges konkursförvaltare att taga och vidmakthålla försäkring för omhänderhavda medel. Detta förslag framföres emellertid även som ett fristående önskemål, som bör realiseras oavsett huruvida reformförslagen i övrigt bringas till verklighet.

Yttranden.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionerna från Svea hovrätt. Därjämte har utskottet berett Föreningen Sveriges häradshövdingar, Föreningen Sveriges stadsdomare, styrelsen för Sveriges advokatsamfund och Sveriges köpmannaförbund tillfälle att yttra sig över motionerna.

Svea hovrätt betonar, att det är ytterst vanskligt att bedöma, om motionärernas förslag till omorganisation av konkursförvaltningen skulle bättre än nuvarande ordning kunna tillgodose de oavvisliga krav, som måste ställas på förvaltningens handhavare, nämligen kraven på förmåga att ekonomiskt tillfredsställande realisera boets egendom och på så stor formell och reell kompetens, att de särskilda borgenärernas rätt bleve vederbörligen tillvaragen.

Angående frågan om omorganisering av förvaltningskontrollen anför hovrätten.

Enligt hovrättens uppfattning är frågan om en ändring av förvaltnings-systemet i nuvarande läge knappast mogen för den lagstiftningsbehandling som i motionerna begäres. Såsom i det föregående antytts, torde i första hand erfordras sådana närmare undersökningar rörande nu rådande förhållanden, som kunna ge säkrare underlag för bedömandet av möjligheterna att genom ändrade regler förenkla konkursförfarandet. Det kan icke ankomma på hovrätten att lämna anvisningar för eventuellt påkallade undersökningar av förberedande art. Hovrätten föreställer sig dock, att de lämpligen skulle kunna utföras inom ramen för den på justitiedepartementets lagbyråer bedrivna utredningsverksamheten.

Beträffande motionärernas övriga förslag uttalar hovrätten.

Förslaget att låta förvaltaren taga ansvarsförsäkring förefaller i och för sig godtagbart. Huruvida försäkringsfrekvensen hittills varit så hög, att de nuvarande kontrollbestämmelserna (se 58 § konkurslagen) böra kompletteras med en bestämmelse om obligatorisk ansvarsförsäkring på konkursboens bekostnad, undandrar sig hovrättens bedömande.

Beträffande slutligen behandlingen av oprioriterade fordringar i konkurs i fall, då tillgångarna uppenbarligen förslår blott till utdelning åt ett fåtal förmånsberättigade, synas motionärernas uttalanden vara riktiga. Emellertid kan framhållas, att det torde vara möjligt att utan lagändring komma till rätta med här berörda problem. Sålunda synes det naturligtast, att de förmånsberättigade i detta fall anlita utmätningssvågen. En dylik utmätning, vilken är underkastad återvinning endast under den sällsynta förutsättningen att den länder till förfång för annan förmånsberättigad med minst samma rätt som utmätningssökanden, medför att efter utmätningen allenast fattigkonkurs kan komma i fråga. Skulle det emellertid ha blivit konkurs, bör uppenbarligen förvaltaren — vilken ju i allmänhet är den som framställer anmärkningarna — underlåta att göra jäv, eftersom en sådan åtgärd blir betydelselös. Därest enskild borgenär framställer ett meningslöst jäv, bör det ej bli svårt för rättens ombudsman att klarlägga sakiäget och därigenom få borgenären att återkalla jävet.

Föreningen Sveriges härads hövdingar anför.

Föreningen är av den uppfattningen att konkursförfarandet enligt 1921 års konkurslag i stort sett fungerat tillfredsställande. Det är dock obestridligt att kostnaderna för förfarandet ofta synas vara oproportionerligt stora i förhållande till de tillgångar, som skola fördelas på borgenärerna. Detta framstår mest påtagligt i fråga om de mindre och medelstora konkurserna, men förhållandet är understundom detsamma beträffande konkurser av den typ som gemenligen kallas stora. Att konkurskostnaderna äro stora i förhållande till värdet av konkursboets tillgångar torde i det övervägande antalet fall icke ha sin grund i att konkursfunktionärerna, förvaltare och rättens ombudsman, tillerkännas högre arvoden än som svarar mot det arbete de nedlagt. Detta har icke heller gjorts gällande av motionärerna, vilka såsom utvägar att åstadkomma lägre konkurskostnader anvisat dels ett förenklat konkursförfarande och dels ett överflyttande av rättens ombudsmans funktioner på andra organ. Den sistnämnda utvägen anser föreningen av skäl, som skola angivas i det följande, icke vara tillräddlig. Det synes däremot icke osannolikt att en önskvärd nedskärning av konkurskostnaderna kan vinnas genom förenkling och rationalisering av konkursförfarandet i vissa hänseenden. På grund härav och då tiden nu torde vara inne att tillgodogöra sig de erfarenheter som vunnits under de mer än trettio år konkurslagen gällt tillstyrker föreningen att en översyn av konkurslagstiftningen verkställs.

Vad beträffar uppslaget att avskaffa institutionen rättens ombudsman vill föreningen anföra följande. Genom att överflytta uppgifter från ett organ till ett annat vinnes i allmänhet icke någon arbetsminskning och därför som regel heller ingen kostnadsbesparing. Om såsom motionärerna föreslagit ombudsmannens förvaltningsuppgifter överflyttas på av borgenärerna utsedda förtroendemän, vilka i likhet med de nuvarande granskningsmännen icke skulle hava rätt till arvode utan endast till ersättning för kostnader, skulle visserligen uppstå en besparing för konkursboet, men det torde kunna ifrågasättas, huruvida förtroendemän med sålunda utvidgade uppgifter och lämpade att tillgodose samtliga borgenärens intressen skola vara att i erforderlig omfattning tillgå utan ersättning för nedlagt arbete. Överflyttning å konkursdomaren av formella och kontrollerande uppgifter medför naturligtvis minskning av konkursboets utgifter men samtidigt ett övervälltrande av kostnaderna på det allmänna, vilket knappast synes befogat. De rättens ombudsman åvilande uppgifterna av s. k. formell och kontrollerande art äro så många och skiflande, att det måste anses uteslutet att därmed belasta den hårt arbetstyngda juristpersonalen vid häradsrätterna. För-

eningen måste därför motsätta sig att så sker. Åtskilliga av de förvaltningsfunktioner som åvila ombudsmannen avse frågor om åtgärder mot vissa borgenärer till fördel för de övriga eller frågor som direkt inverka på konkursgäldenärens rätt i förhållande till borgenärerna. Det synes icke vara riktigt att lägga avgöranden i dylika frågor i händerna på av borgenärerna valda förtroendemän. En del förvaltningsfunktioner av den art att de icke böra läggas å konkursdomaren måste fullgöras omedelbart efter konkursens början innan några förtroendemän hinna bli utsedda. Över huvud har konkursdomaren vid fullgörandet av sina övervakande funktioner behov av biträde av en i såväl juridiska som praktiska ting insatt person som har karaktären av konkursdomarens eller rättens förtroendemän. Framhållas må också att rättens ombudsman kan bidra till nedbringandet av kostnaderna för förvaltningen icke blott genom den rådgivande verksamhet han har att utöva åt förvaltaren vid val mellan olika realisationsförfaranden utan även genom det yttrande han har att avgiva över förvaltarens arvodesräkning. Utan detta yttrande skulle det i åtskilliga fall ställa sig ännu svårare för rätten att bedöma skäligheten av vissa arvodesposter. Enbart den omständigheten att rättens ombudsman har att i detalj granska förvaltarens arvodesräkning torde många gånger medföra att kraven på arvode bli mera moderata än eljest kanske skulle hava blivit förhållandet. Kostnaden för rättens ombudsmans verksamhet är i allmänhet icke så stor i förhållande till samtliga kostnader i en konkurs. Med hänsyn till vad sålunda anförts bör rättens ombudsman bibehållas, men undersökas bör i vad mån det är möjligt att förenkla och rationalisera de funktioner han nu utövar. Skulle det i motionerna framlagda förslaget till förenklat förfarande för det fall att det synes uppenbart att tillgångarna endast förslå till förnöjande av privilegierade borgenärer kunna förverkligas, framstår det såsom än mer uppenbart att man ej kan undvara en rättens ombudsman.

Motionärerna ha anført att för vinnande av större säkerhet förvaltare bör åläggas skyldighet att taga och vidmakthålla försäkring för omhändertvada medel. Vid en översyn av konkurslagen bör enligt föreningens mening även denna fråga utredas och övervägas.

Styrelsen för Föreningen Sveriges stadsdomare uttalar.

Styrelsen delar motionärernas uppfattning att det nuvarande systemet för handhavandet av förvaltningen och kontrollen, såvitt gäller mindre och medelstora konkurser, är omständligt. Eftersom det är nödvändigt med en ingående kontroll från det allmännas sida vid en tvångsvis genomförd avveckling av en egendoms massa, synes en viss omständlighet dock vara svår att undvika. Rättssäkerheten måste givas företräde framför de rationellt affärsmässiga synpunkterna. Det anförda hindrar dock icke att styrelsen med tillfredsställelse hälsar varje möjlighet att förenkla och förbilliga det nuvarande konkursförfarandet, dock endast under den förutsättningen att det icke sker på bekostnad av säkerheten.

Av motionärernas olika uppslag synes det mest beaktansvärda vara att införa ett förenklat förfarande i konkurser, där det redan från början är klart att tillgångarna endast förslår till utdelning åt prioriterade borgenärer.

Styrelsen ställer sig däremot tveksam till förslaget att avskaffa rättens ombudsman eller göra förordnandet därav fakultativt. De rättens ombudsman åvilande kontrolluppgifterna skulle i stället fullgöras av konkursdomaren. Detta innebär emellertid icke i och för sig något förbilligande av konkursförfarandet, utan blott ett överflyttande av kostnaderna för kontrollen från konkursboet till det allmänna. Särskilt för de större rådhusrätterna

skulle ökningen av konkursdomarens arbete bli avsevärd. Härtill kommer att det icke kan vara rationellt att låta domare utföra gransknings- och kontrollarbete som säkerligen både bättre och billigare kan utföras av personer, som i sin dagliga gärning sysslar med dylikt arbete. De rent praktiska uppgifterna, som f. n. fullgöres av rättens ombudsman, tänker sig motionärerna överflyttade på en eller flera av borgenärerna utsedda förtroendemän. Att en dylik anordning skulle göra konkursförfarandet mindre omständligt synes knappast sannolikt. Icke heller lär det följa lägre konkurskostnader.

Med åberopande av det ovan anförda vill styrelsen icke motsätta sig att konkurslagen göres till föremål för viss översyn, som dock icke får rubba lagstiftningens grunder.

Styrelsen för Sveriges advokatsamfund anför.

Styrelsen är av den uppfattningen att den nu gällande ordningen för förvaltning av konkursbo i stort sett är ändamålsenlig och att den icke givit anledning till anmärkningar av väsentlig betydelse.

Vad först angår institutionen rättens ombudsman kan styrelsen icke ansluta sig till motionärernas uppfattning. De arvoden, som i mindre och medelstora konkurser utgå till rättens ombudsman, äro icke av sådan storleksordning att genom ombudsmannainstitutionens avskaffande några nämnvärda besparingar skulle äga rum. Naturligtvis är det teoretiskt tänkbart att avskaffa vissa av de ombudsmannen åliggande formella bestyren och överflytta de övriga på konkursdomaren eller förvaltaren. Det förstnämnda skulle ur borgenärernas synpunkt väl innebära någon besparing, men endast en bagatellartad sådan. Ett överflyttande av vissa formella bestyr till konkursförvaltaren skulle däremot icke medföra någon besparing, och ett överflyttande av sådana bestyr till konkursdomaren skulle innebära besparing endast om arbetet utfördes utan kostnad för borgenärerna. Detta skulle betyda att man på det allmänna övervältrade en kostnad, som nu får betalas av borgenärerna. Samma synpunkter kunna anföras i fråga om ett eventuellt överflyttande av kontrollfunktionerna till konkursdomaren. Icke heller detta arbete kan utföras utan kostnader, vilket är särskilt tydligt om — på sätt motionärerna föreslagit — konkursdomaren skulle äga rätt att anlita sakkunnigt biträde. Att på denna väg åstadkomma någon besparing av nämnvärd betydelse är enligt styrelsens mening icke möjligt. Däremot kan man naturligtvis överflytta en del kostnader från borgenärerna till det allmänna, men styrelsen är icke övertygad om att detta vore en önskvärd reform. Vad beträffar rättens ombudsmans förvaltningsfunktioner kan det uppenbarligen icke ifrågakomma att överflytta dessa till konkursdomaren. I denna del ha motionärerna ifrågasatt att i stället för rättens ombudsman skulle, där så erfordrades, sättas en eller flera av borgenärerna valda förtroendemän. Styrelsen finner detta förslag föga välbetänkt. Man kan befara att de föreslagna förtroendemännen skulle komma att få lika liten praktisk betydelse som de nuvarande granskningsmännen. Och om förtroendemannainstitutionen verkligen skulle komma att spela någon roll i praktiken, så har man därigenom icke förbilligat utan fördyrat konkursförfarandet.

Styrelsen anser att ombudsmannainstitutionen fungerar på ett i stort sett tillfredsställande sätt och att rättens ombudsman fullgör uppgifter, som icke lämpligen kunna överflyttas vare sig på konkursdomaren eller på några av borgenärerna valda förtroendemän. Det är enligt styrelsens mening icke riktigt att säga att kostnaden för realisationen av tillgångarna onödigt fördyras genom ombudsmannainstitutionen.

Ett i viss mån fristående spørsmål utgör den av motionärerna väckta frågan, huruvida konkursförvaltarna bör åläggas skyldighet att taga och vidmakthålla försäkring för omhänderhavda medel. Motionärerna uttala — utan närmare motivering — att detta måste anses »påkallat». Nu torde det emellertid förhålla sig så, att försäkringar av konkursmedel utgöra en mycket sällsynt företeelse, vilket förmodligen bl. a. beror på att rättens ombudsmans kontroll, om den utövas på ändamålsenligt sätt, är i hög grad ägnad att förebygga otillbörliga förfoganden över dessa medel. Det kan därför icke med fog påstås att just på detta område skulle föreligga ett särskilt behov av försäkringsskydd. I konkurser med stora tillgångar, t. ex. i form av varulager, maskiner eller utestående fordringar, skulle en obligatorisk försäkring komma att avse mycket betydande belopp, och försäkringen skulle därför också komma att medföra avsevärda premiekostnader, som självfallet i sista hand skulle få bäras av borgenärerna. Det kan starkt ifrågasättas, om det vore praktiskt och rimligt att betunga alla konkursbon med dessa kostnader, blott därför att en försäkring av konkursmedel någon gång kan inträffa. Vad särskilt angår de konkurser, där advokat förordnats till konkursförvaltare, hyser styrelsen den förhoppningen att problemet framdeles skall komma att få mycket ringa praktisk betydelse. Spörsmålet om skydd för klientmedel över huvud taget utgör som bekant en av de frågor, som i allra högsta grad varit föremål för advokatsamfundets uppmärksamhet. Samfundet har vidtagit en hel del åtgärder i skadeförebyggande syfte (noggranna regler om klientmedelsförvaltning och bokföring samt vidgade kontrollmöjligheter för styrelsen) och har också fattat beslut om inrättande av en ersättningsfond, vars syfte skall vara att sätta samfundet i tillfälle att ersätta uppkomna förluster.

En differentiering av konkurserna i »större» och »mindre» torde vara praktiskt ogenomförbar. Konkurslagen har visserligen föreskrifter om ett förenklat förfarande, då tillgångarna ej ens förslå till konkurskostnaderna och säkerhet för dessa ej ställes (s. k. fattigkonkurser). Men att härutöver finna någon norm, efter vilken differentiering i »större» och »mindre» konkurser skulle böra ske, torde vara omöjligt. Ett förenklat förfarande i sådana konkurser, där det — för att citera motionärerna — redan »på förhand» framstår som »uppenbart», att tillgångarna endast förslå till utdelning till ett fåtal privilegierade borgenärer, torde icke heller vara genomförbart. Först efter prövning av bevakningarna vet man ju vilka fordringar som äro prioriterade. Icke heller vet man på förhand, vilka återvinningsmöjligheter som kunna föreligga. Om man nu tror sig i ett visst fall kunna på förhand konstatera att endast vissa privilegierade borgenärer kunna påräkna utdelning, vilka borgenärer skulle då få deltaga i valet av förvaltare? Redan omöjligheten att tillfredsställande besvara denna fråga torde visa att den av motionärerna föreslagna ordningen icke kan genomföras.

På anförda skäl avstyrker styrelsen motionerna.

Sveriges köpmannaförbund uttalar, att såvitt förbundet hade sig bekant hade några erinringar mot utformningen av gällande konkurslag ej gjorts inom förbundets verksamhetsområde. Några framställningar till förbundet med förslag till ändringar i denna lag hade således icke gjorts vare sig från förbundets medlemsorganisationer eller från enskilda. Med hänsyn till konkurslagens relativa ålder och den snabba utveckling som sedan lagens tillkomst ägt rum inom näringslivet förklarar sig emellertid förbundet tillstyrka, att en översyn av konkurslagen komme till stånd. Därvid ifrågasätter emel-

lertid förbundet om enbart de i motionen redovisade skälen för en revision av lagstiftningen vore av den styrka att de motiverade en utredning.

Konkurslagstiftningen i det nordiska samarbetet.

Vid det nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11 och 12 december 1953 var konkurslagstiftningen föremål för överläggningar. Det meddelades från norsk sida, att en kommitté, som vore sysselsatt med att revidera ackordslagstiftningen, fått i uppdrag att även överse konkurslagstiftningen, och det framhölls, att då denna kommitté om ett eller annat år skulle påbörja sistnämnda uppgift, det vore önskvärt, att den kunde taga förbindelse med övriga nordiska länder. Från övriga i mötet deltagande länder — Danmark, Finland, Island och Sverige — meddelades i anledning av den norska framställningen, att deras lagstiftning på konkursrättens område vore föråldrad och i och för sig i behov av en översyn, men att denna lagstiftningsuppgift icke ansåges som en av de mest angelägna. Vid mötet beslöts, att när man från norsk sida funne sig vara i behov av samarbete, justitieministrarna finge taga under förnyat övervägande, huruvida nordiskt arbetande kommittéer skulle tillsättas även i övriga länder.

Utskottet.

De anmärkningar som motionärerna framställa mot gällande konkurslag avse huvudsakligen, att konkursförfarandet är onödigt omständligt. Genom de ändringsförslag som framföras i motionerna åsyftas sålunda i främsta rummet att förenkla och förbilliga konkursutredningen. Såsom en åtgärd i denna riktning föreslå motionärerna — på sätt närmare angivits i redogörelsen för motionerna — att institutionen rättens ombudsman avskaffas. Genom en sådan åtgärd skulle man enligt motionärerna vinna, att de belopp som nu utbetalas i arvode åt denne konkursfunktionär kunde bibehållas åt konkursborgenärerna. Emellertid möta i skilda hänseenden betänkligheter mot motionärernas förslag. Det kan till en början ifrågasättas, huruvida någon verklig besparing åt konkursboet står att vinna därmed. Avgörande för detta synes bli huruvida de förtroendemän som skulle delvis ersätta rättens ombudsman få rätt till särskilt arvode eller ej. Därest detta uppdrag ej skulle medföra rätt till arvode, torde visserligen det föreslagna systemet bli billigare för konkursboet än det nuvarande, men såsom framhållits av Föreningen Sveriges häradshövdingar kan det ifrågasättas, huruvida för detta förtroendeuppdrag lämpliga personer skulle vara att tillgå i erforderlig omfattning, om de ej finge rätt till arvode.

Mot systemet med borgenärsvälta förtroendemän kunna även resas principiella invändningar. I förtroendemännens händer skulle komma att läggas avgöranden i förvaltningsfrågor, där olika borgenärsgupper sinsemellan eller borgenärerna å ena samt gäldenären å andra sidan hävda olika önskemål. Även om röstreglerna för förtroendemännen utformades så, att även

borgenärsmajoriteter erhöles inflytande på valet, synes med hänsyn till det anförda mindre lämpligt, att samma personer — borgenärerna — utse såväl förvaltaren som dem, vilka kunna ha att överpröva av förvaltaren fattade beslut.

De kontrollerande funktioner som nu åvila rättens ombudsman tänka sig motionärerna överförda å konkursdomaren. Denna överflyttning har kritiserats i remissyttrandena, varvid särskilt framhållits, att konkurskostnader därigenom på ett ej önskvärt sätt skulle övervältras å det allmänna. Den framförda kritiken synes utskottet befogad. Den verksamhet varom här är fråga består av en fortlöpande noggrann uppsikt över konkursförvaltningen och innefattar granskning av skilda rapporter och åtgärder av förvaltaren. Det får anses mindre lämpligt, att sådana för egentlig domstolsverksamhet främmande göromål överföras direkt å domstolarna. Det kan knappast antagas, att dessa skola ha möjlighet att skaffa sig en sådan detaljkänedom om varje konkurs och därigenom utöva en så noggrann övervakning som kan ske genom ett särskilt tillsatt kontrollorgan. Konkursdomaren avses även skola övertaga vissa av rättens ombudsmans formella funktioner. Härigenom skulle konkursdomaren komma att tjänstgöra som ordförande vid samtliga borgenärssammanträden. Vid en överföring i så stor utsträckning av konkursgöromålen å konkursdomaren synes ej kunna uteslutas att organisationen vid vissa domstolar måste förstärkas, varigenom omedelbara kostnadsökningar skulle bli följden för det allmänna.

Mot motionärernas förslag i denna del kan även resas den invändningen att konkursdomaren vid behandling av tvistiga fordringar skulle kunna komma att fungera som ordförande såväl vid borgenärssammanträden för förlikning av dessa som i domstolen vid den rättsliga prövningen av desamma. På motsvarande sätt skulle samma person vid ackord i konkurs kunna dels som ordförande vid borgenärssammanträde handlägga fråga om ackordsförslags antagande, dels som ordförande i domstolen pröva huruvida ackordsärendet handlagts i behörig ordning. Ett sådant system var visserligen ifrågasatt under förarbetena till gällande konkurslag, men avvisades med följande motivering.

Oavsett nu, i vad mån domarens arbetsbörda skulle ökas genom ordförandeskapet å förlikningssammanträden och sammanträden för prövning av ackordsförslag, innebär nämnda anordning därjämte en olägenhet av allvarlig beskaffenhet, i det densamma skulle medföra ett rubbade av den opartiska ställning, som domaren borde intaga, då han sedermera hade att i rätten bedöma tvistiga fordringsanspråk och pröva fråga om fastställelse av ackord. Vad först beträffar förlikningssammanträdena, kunde domaren näppeligen underlåta att intaga en bestämd position till varje föreliggande tvistefråga och låta parterna veta, huru enligt hans uppfattning frågan skulle rättsligen bedömas, men ett sådant av en domare på förhand lämnat meddelande rörande hans uppfattning om utgången av en redan anhängig tvist vore ju ingalunda lämpligt. Om domaren på förlikningssammanträdet arbetat på förlikning i en viss riktning men därutinnan misslyckats, komme han att gå till handläggningen vid rätten med en förutfattad mening, varigenom fara uppstode för att ej fullt objektiva grunder finge göra sig

gällande vid målets avgörande. Särskilt såsom ordförande på förliknings-sammanträdena har rättens ombudsman hittills fyllt en viktig mission, och det har allmänt framhållits, i huru hög grad en rättens ombudsman, som varit vuxen sin uppgift, kunnat genom att åvägabringa förlikning rörande tvistiga fordringsanspråk minska rättens arbete med handläggning av tvistefrågor och därigenom även påskynda konkursutredningens avslutande. Bestämmelsen om konkursdomarens ordförandeskap å sammanträden för prövning av ackordsförslag innebär från principiell synpunkt en ännu större oegentlighet. Domaren, som omhänderhaft handläggningen av ackordsärendet å borgenärssammanträdet, skulle sedermera i rätten deltaga i prövningen av frågan, huruvida nämnda handläggning skett i laga ordning.

På grund av vad sålunda i olika hänseenden framhållits kan utskottet ej ansluta sig till motionärernas uppfattning att institutionen rättens ombudsman lämpligen skulle kunna undvaras i konkursutredningen.

Motionärernas förslag om införande av ett enklare konkursförfarande för de fall, där det på förhand framstår som uppenbart, att utdelning kan beräknas endast å prioriterade fordringar, har blivit föremål för delade meningar i remissyttrandena. Såsom motionärerna framhålla inträffar det stundom, att fordringar bevakas i en konkurs, ehuru det med hänsyn till ställningen i boet är tydligt, att någon utdelning för desamma ej kan påräknas. Obestriddligen kunna sådana bevakningar — särskilt när de bli föremål för anmärkning — föranleda onödigt arbete och tidsutdräkt. Det vore därför i och för sig önskvärt att finna en framkomlig väg i den riktning motionärerna anvisa. Såsom advokatsamfundets styrelse framhåller torde det emellertid stöta på avsevärda svårigheter att finna en norm för den avsedda uppdelningen av konkurserna och att med någorlunda exakthet kunna på förhand bedöma utdelningsmöjligheterna. Härav synes i sin tur följa, att den av motionärerna anvisade möjligheten att låta den extraordinära konkursbehandlingen övergå i vanligt konkursförfarande måste jämförelsevis ofta tagas i anspråk. I sådana fall lär emellertid svårigen kunna undvikas, att syftet att förbilliga konkursförfarandet i viss mån kommer att motverkas.

Vid sidan av de nu berörda, särskilda ändringsförslagen göra motionärerna det allmänna uttalandet, att även andra förenklingar i konkursförfarandet böra övervägas. Utan att till närmare granskning upptaga särskilda stadganden i konkurslagen finner sig utskottet kunna instämma med motionärerna i att det vore värdefullt med en utredning i sådant syfte, varvid man kunde tillgodogöra sig de praktiska erfarenheter, som vunnits vid över trettio års tillämpning av konkurslagen. Då i konkurslagstiftningen rent affärs-mässiga synpunkter måste träda tillbaka för intresset att uppehålla tillräckligt rättsskydd för konkursintressenterna, torde visserligen en viss omständlighet i konkursförfarandet ej kunna undvikas. Likväl synes det utskottet antagligt, att det vid en närmare översyn av konkurslagen skulle visa sig möjligt att på enstaka punkter genomföra en viss rationalisering av konkursförfarandet.

Förutom önskemålen om förenklingar i konkurslagen framföra motionärerna förslaget, att konkursförvaltare åläggas skyldighet att taga och vidmakthålla försäkring för omhänderhavda medel. Om värdet av en sådan obligatorisk garantiförsäkring har i remissvaren uttalats delade meningar. Det synes även utskottet tveksamt i vilken mån behov av sådan lagstiftning kan anses föreligga. Den väckta frågan synes dock förtjänt av närmare övervägande.

Av den lämnade redogörelsen för det nordiska samarbetet framgår, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet fäst på önskvärdheten av att konkurslagstiftningen blir föremål för en översyn. Det får därför antagas, att Kungl. Maj:t, då så befinnes lämpligt, kommer att taga initiativ därtill antingen i sammanhang med internordiskt lagstiftningsarbete eller eljest. På grund härav och då enligt utskottets mening gällande regler om konkursförfarandet i stort sett fungera tillfredsställande, finner utskottet sig ej kunna tillstyrka, att riksdagen begär en översyn av gällande konkurslag.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,
att förevarande motioner, I: 33 och II: 48, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 april 1954.

På första lagutskottets vägnar:

EMIL AHLKVIST.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Branting, Lindblom, Olofsson*, Lodenius, fru Sjöström-Bengtsson, herr Björnberg och fru Gärde Widemar;

från andra kammaren: herrar Gezelius, Gustafsson i Borås, Hedqvist, fröken Liljedahl, fru Johansson i Skövde, herrar Ekström, Andersson i Björkäng* och Lundqvist.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.